

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1965/11

Karar No.:1965/31

Karar tarihi:13/5/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:5.10.1965/12118

İtirazda bulunan : Kozan Asliye ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : Köyün mecburi işlerinden sayılan bir köprünün yapımı sırasında ameleli çalıştırmakla görevli Kozan'ın Bağtepe Köyü ihtiyar Heyeti Azalarından Nebi Kayhan ve Hasan Koral'a hakaret ettiği iddiasıyla aleyhine Kozan Asliye Ceza Mahkemesinde kamu dâvası açılan sanık Ali Gümüş hakkındaki duruşmada, mahkemece re'sen, 442 sayılı Köy Kanununun 13 üncü maddesinin 18 numaralı bendinin Anayasa'nın 8, 10, 12 ve 42/3 üncü maddelerine aykırı olduğu kanısına varılmış ve bu hususta bir karar verilmesi istenmiştir.

Asliye Ceza Hâkimliğinden Mahkememize gönderilen 3/3/1965 günlü kararda aynen "olay, 442 sayılı Köy Kanununun 13/18 inci maddesinin tatbikinden neşet etmiş bulunduğu ve maznunun da direnmesi mecburi imece usulüne ilişkin olduğundan haddizatında mecburi imecenin modern hukuk anlayışı karşısında angaryadan başka bir şey bulunmaması itibariyle bahis konusu olan 442 sayılı kanunun 13 üncü maddesi Anayasa'nın 8, 10, 12 ve 42/3 üncü maddelerine ve ruhuna aykırı düşmektedir. Şöyleki :

Mecburi imece karşılıksız ve irade dışı ferdin çalıştırılmasıdır. Ve bu usul yalnızca köylü vatandaşa tahmil edilmektedir. Şehirli vatandaşlar da devlet hizmetinden hem de fazlası ile faydalandıkları halde bu gibi ağır külfet altına sokulmamıştır. Bu kanunun 13 üncü maddesi mecburi imece usulünü vazetmekle vatandaşın temel hak ve hürriyetlerinin özüne tecavüz etmiş sayılmaktadır. Aynı zamanda bu madde şehirli ve köylü diye Devlet hizmetlerinden faydalanma bakımından bir tefrik te yapmaktadır. Yine bu kanun karşılıksız ve mecburi ve irade dışı bir çalışma tarzı kabul etmekle ferdin iradesi haricinde zorla çalıştırma gibi bir norm koymaktadır. Bu gibi âmme hizmetlerinin yapılması Anayasa'ya göre Devlete tahmil edilmiş görevlerdir.

Yukarıda bertafsil izah edilen sebeplere binaen 442 sayılı Köy Kanununun 13/18 inci maddesinin Anayasa'ya aykırı bulunduğu kanısına mahkemece varıldığından Anayasa'nın 151/1 inci maddesi gereğince gerekli evrakın tasdikli birer suretinin çıkartılarak bu hususta bir karar ittihazi için dosyanın Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine" denilmektedir.

İNCELEME : Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi gereğince 18/3/1965 gününde yapılan ilk inceleme sonunda; Üyelerden Cemalettin Köseoğlu, Asım Erkan, Şemsettin Akçoğlu, A. Şeref Hocaoglu, Fazıl Uluocak ve Ekrem Tüzemen'in itirazda bulunan mahkeme iptal konusu maddeyi uygulayacak durumda olmadığından itirazın yetkisizlik yönünden ve Muhittin Gürün'ün de daha Önce aynı konuda açılan bir dâvanın Mahkememizce reddedilmiş bulunması sebebiyle itirazın esasının incelenmesine lüzum olmaksızın reddi gerekeceğini ileri sürmüşlerse de sözü edilen maddenin mahkemece bakılmakta olan dâvada uygulanması gerektiği ve bir kanun hükmü hakkında evvelce açılmış bulunan iptal dâvasının reddedilmiş olmasının aynı hüküm hakkında açılmış bulunan işbu dâvanın incelenmesine engel teşkil eylemeyeceği oyçokluğu ile kararlaştırılmış ve dosyada bir eksiklik görülmediğinden esasın incelenmesine karar verilmiş olmakla, düzenlenen rapor, itiraz konusu kanun hükmü, Anayasa'nın İlgili maddeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Esas No.:1965/11
Karar No.:1965/31

18 Mart 1340 günlü ve 442 sayılı Köy Kanununun 13 üncü maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına, daha önce açılmış bulunan iptal dâvası üzerine 5/1/1965 gününde esas 1963/198, karar 1965/1 sayı ile karar verilmiş ve ortada aynı maddenin itiraz konusu 18 numaralı bendi hakkında o dâva dolayısıyla varılan sonucu değiştirecek bir sebep bulunmamış olduğundan 18 numaralı bende ilişkin işbu itirazın da yukarıda gün ve sayısı yazılı karardaki gerekçelerle reddi gerekir.

SONUÇ :

18 Mart 1340 günlü ve 442 sayılı Köy Kanununun 13 üncü maddesinin 18 numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazın reddine 13/5/1965 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Lûtfi Akadlı

Üye
Cemalettin Köseoğlu

Üye
Asım Erkan

Üye
Rifat Göksu

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
A. Şeref Hocaoglu

Üye
Salim Başol

Üye
Cemâlettin Kuralmen

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Mahkememiz bu kararı ile 442 sayılı Köy Kanununun 13 üncü maddesinin 18 numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki itirazı inceleyerek bu bend hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığını tesbit ve kabul etmiş bulunmaktadır.

Halbuki aynı hükmün Anayasa'ya aykırı bir ciheti bulunmadığı, daha önce açılmış olan bir iptal dâvası üzerine 5/1/1965 gününde 1963/198 -1965/1 sayı ile kararlaştırılmıştı.

Mahkememizin söz konusu kararı, Anayasa'nın 152 ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 51 inci maddeleri karşısında kesin ve yasama,

Esas No.:1965/11
Karar No.:1965/31

yürütme ve yargı organlarını bağlayıcı nitelikte bulunduğundan bu seferki itiraz üzerine konunun yeni baştan incelenerek yeniden bir karar verilmesi mümkün değildir. Bu sebeple Kozan Asliye Ceza Mahkemesinin itirazına karşı Mahkememizce işin esası hakkında yeniden bir karar verilmeyerek yukarıda belirtilen durumun izahiyle (Yeni bir karar verilmesine yer olmadığı) yolunda karar verilmesi gerekirdi.

Anayasa Mahkemesinin, 10/3/1964 günlü ve 11652 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış olan 25/10/1963 günlü ve 1963/148-256 sayılı kararına ait muhalefet şerhinde, konu ile ilgili olarak, daha geniş bir surette belirtilmiş bulunan ve yukarıda da kısaca değinilmiş olan sebeplerden ötürü bu kararda uygulanan usule muhalifim.

Üye

Muhittin Gürün